

Yeni Mektep Dergisinde Neşredilen Makaleler Işığında 20. Yüzyılın İlk Çeyreğinde Avrupa'da Eğitime Bakış*

Ceyhan BAYINDIR¹, Cihad ŞENTÜRK²

¹ Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Ulukışla/NİĞDE

² Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu, BİLECİK

Özet

Bu araştırmanın amacı, Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde eğitimci Sabri Cemil tarafından Üsküp'te çıkarılan *Yeni Mektep* dergisinde yer alan makaleler ışığında, dönemin Avrupa ülkelerindeki eğitim alanında meydana gelen gelişmeleri incelemektir. Araştırmada, betimsel yaklaşım çerçevesinde doküman incelemesi yapılmıştır. *Yeni Mektep* dergisinin tüm sayıları Osmanlı Türkçesinden transkript edilmiş ve metinler günümüz Türkçesine aktarılmıştır. Araştırmanın evrenini 1911-1913 yıllarında 14 sayı olarak yayımlanan *Yeni Mektep* dergisi oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise konu ile ilgili makalelerin yer aldığı *Yeni Mektep* dergisinin 5. sayısıdır. Araştırmada elde edilen verilerin çözümlenmesinde içerik analizi kullanılmıştır. Avrupa ülkelerinde eğitim alanındaki gelişmeler; okulların ve öğretmenlerin durumu, okul-aile ilişkileri, zorunlu eğitim, eğitime başlama ve tamamlama yaşı, ders kitaplarının belirlenmesi, din ve ahlak derslerinin durumu, okulların geleceği başlıkları altında her ülke ayrı ayrı incelenmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgular ışığında, 1911-1913 yıllarında Avrupa ülkelerinin eğitim alanındaki durumları ile ülkemizin günümüz eğitim durumu karşılaştırılmış ve eğitim sistemimizdeki aksayan yönlerin giderilmesine yönelik çeşitli öneriler getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Yeni Mektep* dergisi, Avrupa'da eğitim, eğitim sistemleri

An Overview of the European Education in the first quarter of the 20th Century in the Light of the Articles Published in the Journal of *Yeni Mektep*

Abstract

This study aims to investigate the developments in the European education of the period in the light of articles published in the Journal of *Yeni Mektep*, issued by educator Sabri Cemil in Skopje in the final period of the Ottoman Empire. In the study, document analysis was performed within the framework of the descriptive approach. All issues of the Journal of *Yeni Mektep* were transcribed from Ottoman Turkish and the texts were adapted to modern Turkish. The study population consists of 14 issues of the Journal of *Yeni Mektep*, published between 1911 and 1913. And, the sample of the study consists of the 5th issue of the Journal of *Yeni Mektep*, which includes 5 articles on the subject matter. The content analysis was used to analyze the data obtained in the study. Countries were examined separately under the following categories: developments in the field of education in European countries, the statuses of schools and teachers, family-school relationships, compulsory education, the starting and ending age of education, determining the textbooks, the status of religion and moral courses, and the future of the schools. In the light of findings obtained in the study, the educational statuses in European countries in 1911-1913 were compared with the current educational status of Turkey, and various recommendations were made to eliminate the defects in Turkey's education system.

Key Words: The Journal of *Yeni Mektep*, education in Europe, education systems

*Bu makale, birinci yazarın “*Yeni Mektep* dergisinin transkripti ve değerlendirilmesi” isimli tez çalışmasından yararlanılarak hazırlanmıştır.

1. Giriş

Dünyada bilginin yayılmasında özel bir yeri bulunan dergiler, ortak bir ad altında yılda belirli aralıklarla çıkmaktadır (Gürses, 2005; Küçük, 2005). Dergilerin her sayısında değişik yazı, röportaj ve makaleler yer almaktadır. Dergiler, hayatı daha geniş bir perspektifle görmemize ve yaşamamıza olanak sağlar. Bilmediğimiz konu veya bilgiler hakkında barındırdıkları yazılarla çoğu zaman bizleri aydınlatan ve yol gösteren birer rehber görevi üstlenirler. Ayrıca dergiler belli amaçlara yönelik olarak hazırlanan ve tam olarak ne zaman yayın hayatlarının son bulacağı belli olmayan yayınlardır (Küçük, 2005). Bu yayınlardan birisi de *Yeni Mektep* dergisidir.

Yeni Mektep dergisinin ilk sayısı hicri 1327 (1911) yılında yayımlanmış olup dergi, hicri 1329 (1913) yılına kadar yayın hayatına devam etmiştir. Yaklaşık 2 yıl yayın hayatına devam eden dergide toplam olarak 14 sayıda 49 makale yer almaktadır. Dergi, Üsküp'te Üsküb Dârümuallimîn Rüşdiyesi Heyet-i Talimiyesi tarafından her ayın sonunda yayımlanmıştır. Dergide ilk makale genellikle başyazar Üsküb Dârümuallimîn Rüştiyesi müdürü Sabri Cemil'e aittir. Bu makalelerin büyük çoğunluğunun eğitim politikası, öğretmenlik mesleği, öğretmen atamaları, Avrupa ülkelerinde eğitimle ilgili olduğu görülmektedir. Dergide sadece eğitim alanında çalışan müfettişlerin, bilim insanlarının yazılarına değil, aynı zamanda uygulama aşamasında çalışan öğretmenlerin gözlemlerine ve sorunlarına da yer verilmiştir (Bayındır, 2014).

Yeni Mektep dergisi Balkan Savaşı'nın arifesine kadar çıkmış olan bir dergi olduğundan dergide yer alan her yazı bize o dönem insanının eğitim durumunu ve hayat koşullarını yansıtmaya açısından çok önemlidir. Dergi, öğretmen ve öğrencilere eğitim konusunda yardımcı olabilmek için yayım yapan bir dergidir. Bundan dolayı dergide ağırlıklı olarak eğitimle ilgili yazılar yer almaktadır. Dergide; Takdim, Osmanlıca Köşesi, El İşleri Dersi Köşesi, Müzik Köşesi, İlm-i Ahval-i Ruh Dersleri, Mini Minilere Ana Mektep Dersleri, Tarih, Coğrafya, Talebe Yazıları, Küçüklere Hesap Dersleri, Tercüme Eserler Köşesi gibi başlıklar bulunmaktadır (Melani, 2014).

Yeni Mektep dergisi, yayımlandığı dönemde öğretmen ve öğrencilerin eğitim eksikliklerinin giderilmesi için çaba göstermiş olan eğitim dergilerinden bir tanesidir. Bu dönemde yayımlanmış olan eski harfli süreli yayımların incelenmesi, o dönemde meydana gelen fikrî değişiklikleri, edebî gelişmeleri ve eğitim alanındaki çalışmaları takip etmemiz açısından oldukça önemlidir. *Yeni Mektep* dergisi içeriğindeki edebî, tarihî ve bilimsel yazılarıyla II. Meşrutiyet dönemindeki memleketin durumu ve eğitim alanındaki eksikliklerine ışık tutmuştur (Melani, 2014).

Yeni Mektep dergisi Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde çıkarılmaya başlanan ve 2 yıl gibi kısa bir süre yayın hayatı olan önemli pedagoji dergilerinden bir tanesidir. Dergide Osmanlı Devleti ve Avrupa devletlerindeki eğitim sistemine dair incelemeler bulunmaktadır. Bunun yanı sıra eğitim sistemlerindeki eksiklikler, bu eksikliklere yönelik çözüm önerileri ve çocuk eğitimine dair öneriler de yer almaktadır. Dergide sadece eğitimcilerin değil; edebiyatçıların, eğitim müfettişlerinin ve yabancı yazarların yazılarına da yer verilmiştir. Literatür incelendiğinde bu dergi ile ilgili olan çalışmaların son derece sınırlı olduğu görülmektedir. Bu dergi ele alınarak yapılacak olan araştırmalar, o dönem eğitim alanında meydana gelen gelişmelerin incelenmesi ve aktarılmasını sağlayarak günümüze ışık tutulabilir.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde Üsküp Dârülmualimîn Rüşdiyesi Heyet-i Talimiyesi tarafından her ayın sonunda Üsküp'te çıkarılan *Yeni Mektep* dergisinde yer alan makaleler ışığında, dönemin Avrupa ülkelerinde eğitim alanında meydana gelen gelişmeleri incelemek ve elde edilen bulguları ülkemizin günümüz eğitimindeki mevcut durum ile karşılaştırmaktır.

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma betimsel bir çalışmadır. Betimsel yaklaşım çerçevesinde doküman incelemesi yapılmıştır. Dokümanlar nitel olarak yürütülen araştırmalarda başvurulan önemli kaynaklardır. Dokümanlar, araştırmanın konusu ile ilgili bilgi içeren materyallerdir. Bu materyaller yazılı materyaller olabileceği gibi konuyla ilgili film, video veya fotoğraflar şeklinde de olabilir (Aktaş, 2014).

Bu çalışmada 1911-1913 yılları arasında yayınlanan ve 14 sayıdan oluşan *Yeni Mektep* dergisinin tüm sayıları incelenerek o dönem Avrupa'daki ülkelerin eğitim ile ilgili durumları doküman analizi gerçekleştirilerek belirlenmeye çalışılmıştır. *Yeni Mektep* dergisinin tüm sayıları Osmanlı Türkçesinden transkript edilmiş ve metinler günümüz Türkçesine aktarılmıştır.

2.1.1. Çalışma Evreni ve Örneklem

Bu araştırmanın çalışma evrenini 1911-1913 yılları arasında yayımlanan *Yeni Mektep* dergisi oluşturmaktadır. 14 sayıdan oluşan derginin tüm sayılarına ulaşılmıştır.

2.1.2. Çalışmanın Örnekleme

Araştırma kapsamında, 1911-1913 yılları arasında yayımlanan *Yeni Mektep* dergisinde yayınlanan makaleler ışığında o dönem Avrupa ülkelerinin eğitim durumlarını belirlemek amacı ile *Yeni Mektep* dergisinin tüm sayıları incelenmiş ve konu ile ilgili makalelerin derginin 5. sayısında yoğunlaştığı tespit edilmiştir. Dolayısıyla çalışmanın örneklemini *Yeni Mektep* dergisinin 5. sayısı oluşturmaktadır.

2.2. Veri Toplama Süreci

Araştırmanın verileri belge tarama yoluyla elde edilmiştir. Var olan kayıt ve belgeleri inceleyerek veri toplama anlamına gelen belge tarama; belli bir amaca dönük olarak kaynakları bulma, okuma, not alma ve değerlendirme işlemlerini kapsamaktadır (Karasar, 2006; Balcı, 2007).

2.3. Verilerin Analizi

Elde edilen verilerin çözümlenmesinde içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizinde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Yeni Mektep dergisinde incelenen makaleler sonucunda Avrupa'daki eğitim sistemi ile ilgili bilgiler gruplandırılarak Avrupa ülkelerinde eğitim alanındaki gelişmeler; okulların ve öğretmenlerin durumu, okul aile ilişkileri, zorunlu eğitim, eğitime başlama ve tamamlama yaşı, ders kitaplarının belirlenmesi, din ve ahlak derslerinin durumu, okulların geleceği başlıkları altında ülkeler ayrı ayrı incelenmiştir.

3. Bulgular

3.1. *Yeni Mektep* Dergisinde Yer Alan Makalelere Göre 1911-1913 Yılları Arasında Avrupa'da Eğitim

Yeni Mektep dergisinin hicri 1327 yılı Eylül ayında çıkarılan 5. sayısında "Türkiye Haricinde Mektepler" başlığı altında; İngiltere, Belçika, Danimarka, İspanya, İtalya, İsviçre, Bulgaristan ülkelerinde 1911-1913 yılları arasında meydana gelen eğitimsel gelişmeler verilmeye çalışılmıştır. Sabri Cemil ülkelerdeki eğitim durumlarını ele alırken o dönemde yurt dışından davet edilen uzmanların görüşleri, yurt dışında görev yapan görevlilerin ve yurt dışına eğitim amaçlı gönderilen öğrencilerin gözlemleri ile makalesini güçlendirmiştir. Aşağıda Sabri Cemil'e göre (1911) çeşitli ülkelerdeki eğitim durumları ele alınmıştır.

3.1.1. Bulgaristan'da Eğitim

Bulgaristan'da öğretmenlerin çalışması ailelerce takdir edilir. Öğretmenler, memurlarla iyi ilişkilerde bulunurlar ancak papazlarla bir türlü geçinemezler. Öğretmenler mesai saatleri dışında serbesttirler. Bulgaristan'da öğretmenler, maaşlarının iyileştirilmesini, okul binalarının düzenlenmesini ve eğitim programlarının sadeleştirilmesini talep ederler. Eğitim yedi yaşında başlar ve on dört yaşına kadar zorunludur. Okula devam düzenli olmak zorundadır ve devamsızlık sebebi ile cezai işlemler uygulanır. Devamsızlıklar öğretmenler tarafından takip edilir ve

bildirilir. Okullarda diğer derslere ilaveten ahlak dersi uygulamalı bir şekilde okutulur. Okutulacak ders kitapları öğretmenler tarafından belirlenir. Ders kitaplarının temini öğrenciler için mecburidir fakat fakir öğrencilere kitaplar ücretsiz verilir. Gece derslerini vermek de öğretmenin vazifesidir.

3.1.2. Almanya'da Eğitim

Almanya'da eğitim altı yaşında başlar ve on dört yaşına kadar zorunludur. Okula devam düzenli olmak zorundadır. Memurlar her hafta devamsızlıkları takip ederler ve çocuğunu okula kaydettirmeyen velilerle ilgili şikâyetleri inceleyerek okula kayıtsız çocukların velileri hakkında hemen soruşturma ve cezai işlemleri başlatırlar. Almanya'da bazı ülkelerde olduğu gibi ahlak bağımsız bir ders değildir. Ders kitapları öğretmenler tarafından oluşturulan bir komisyonun teklifi doğrultusunda seçilir. Kitap temini tüm öğrenciler için zorunludur fakat köylü çocuklara yöre halkı tarafından veya yardım kuruluşlarınca ücretsiz temin edilir. Öğrenciler on dört yaşında ilkokulu bitirdikleri zaman yetkinlik (olgunlaşma) mektebi derslerini görmek için iki yıl daha eğitime tabi tutulur. Öğretmenler, Alman dilinin imla kurallarına daha fazla önem verirler ve bu konuda daha fazla gayret gösterilmesini talep ederler.

3.1.3. Avusturya ve Macaristan'da Eğitim

Avusturya ve Macaristan'da öğretmenler ailelerle ve memurlarla iyi derecede iletişim ve etkileşim içindedirler. Ancak dinî liderlerle araları pek yoktur. Çünkü din adamlarına göre öğretmen, düşman demektir. Avusturya ve Macaristan'da eğitim altı yaşından on dört yaşına kadar devam etmekte olup zorunludur. Okula devam okuldaki memurlar ve okul idaresi tarafından takip edilmektedir. Ahlak dersleri din adamları tarafından verilen din derslerinin kapsamı içerisinde yer alır. Öğretmenler kurulunca kabul edilen ders kitaplarının temini mecburidir. Seçilen ders kitapları fakir öğrencilere ücretsiz olarak verilir. Okullarda genellikle resim dersleri az işlenmektedir. Genellikle okulların kiliselerden ayrılması talep edilmektedir. Bazı şehirlerde öğretmenler çıraklık okulları kurmuşlar ve bunda da başarılı olmuşlardır.

3.1.4. Belçika'da Eğitim

Belçika'da siyasi çekişmeler, okul etrafında meydana gelmektedir. Öğretmenlik mesleğinin toplum nazarındaki yerinin bulunduğu yöreye göre değişiklik gösterdiği söylenebilir. Katolik taraftarları öğretmenleri çekemezler. Öyle ki din adamları, ellerinden gelse papaz şapkası ve entarisi giymeyen öğretmenlere savaş ilan edeceklerdir. Öğretmenlerin memurlarla olan münasebetleri bölgede hüküm süren genel uygulama çerçevesindedir. Köylerde öğretmenler, dinî liderler heyeti emrindedir. Ancak şehirlerde ve kalabalık kasabalarda öğretmen kimseye bağlı değildir, özgürdür. Eğitim-öğretim kanununa göre din eğitimi zorunludur. Öğretmenlerin bu dersi vermeye yetkisi ve hakkı vardır. Öğretmenlerin siyasi kavgalara karışması kanunen yasaklanmıştır. Ancak gerçekte öğretmenler; şehirlerde hürriyetçilerin, köylerde ise din adamlarının tarafında olmaya mecburdular. Belçika'da öğretmenler; maaşlarının iyileştirilmesini, öğretmenler arasındaki ayrımın kaldırılarak eşitliğin sağlanmasını, okulların tarafsızlığını ve öğrenci eğitimi sürecinde öğretmenlerden oluşan bir disiplin kurulunun oluşturulmasını arzu etmektedir.

Belçika, Rusya'da olduğu gibi eğitimi zorunlu tutmayan tek Avrupa ülkesidir. Öğrencilerin okula devamı şehirlerde muntazamdır, fakat köylerde durum böyle değildir. Köylerde yüz binden fazla çocuk hiçbir okula gitmez. Eğitim kanununa göre ahlak dinden ayrılmaz. Velisinin talebi üzerine ahlak derslerinden muafiyet sınavını geçen çocuklar bu dersi almazlar. Şehirlerdeki bazı öğretmenler kendi ders programlarında olmasına rağmen bazı ahlak derslerini dışarıdan alarak programlarına eklerler. Öğretmenlerden oluşan bir komisyon ders kitaplarını inceleyerek bunlardan okutulacak olan kitapları belirlerler. Belirlenen ders kitapları öğrencilere ücretsiz olarak verilir.

Belçika'da çıraklık okulları sadece kalabalık kasabalarda bulunur. Son olarak özel teşebbüs neticesinde birkaç şehirde daha açılmıştır. Eğitime gönül veren insanlar; okulların zorunlu olmasına ilişkin kanun çıkarılmasını, öğretmen sayılarının artırılmasını, öğretmenlerin maddi ve manevi yüceltilmesini, kalabalık sınıfların ikiye ayrılmasını ve özellikle okulların tarafsız olmasını istemektedir.

3.1.5. Danimarka'da Eğitim

Danimarka'da rahip ve öğretmen sayısı oldukça fazladır. Ülkede bayramlar, törenler, kutsal günler vb. rahip ve öğretmenler olmadan kutlanmaz. Millet Meclisinde bile birkaç öğretmen bulunur. Diğer bazı ülkelerde olduğu gibi okul ve kilise arasında ayrılıklar yoktur çünkü bütün öğretmenler Luther kilisesine tabi olmak zorundadır. Görev haricinde öğretmenler, diğer insanlar gibi serbesttirler ancak okul memurlarına tabidirler. Danimarka'da okula başlama yaşı yedi olup eğitim on dört yaşına kadar devam eder. Velilere uygulanan para cezası sebebi ile okula devam düzenlidir. Öğretmenler dini ilimleri okutmakla yükümlüdürler. Şehirlerde sanat ve ticaret okulları ile işçiler için gece okulları açılmıştır. Köylerde okulu tamamlamış olan öğrencilere on dört yaşından on sekiz yaşına kadar ayrıca eğitim verilir. Halka yönelik okuma yazma kurslarına bayanlar ve erkekler katılırlar. Bu kurslara erkekler kış mevsiminde, bayanlar ise yaz mevsiminde devam ederler.

3.1.6. İngiltere'de Eğitim

İngilizlerin eğitimin değeri ve faydası hakkındaki düşünceleri diğer memleketlere göre (örneğin İsviçre ve Belçika) ilerlemiş değildir. Bununla beraber öğretmenlerin çoğu ailelerle ve memurlarla iyi geçinirler. Öğretmenler her hususta tam bir özgürlük içindedir, fakat görevlerini çok ağır ve maaşlarını yetersiz bulmaktadırlar. Çocuklar beş yaşından on dört yaşına kadar okula devam etmek zorundadır. Devam mecburidir. Bunun yanında çocukların yüzde onu okula devam etmemenin bir yolunu bulur. Ahlak ve din dersleri birlikte işlenir. Okutulacak kitapları öğretmenler seçer. Memurlar, fakir öğrencilere ücretsiz kitap temin etmekle mükelleftir. Öğretmenler, ders saatleri dışında eğitim-öğretim faaliyetleri ile uğraşmak zorunda değildir.

İngiltere'de Millî Eğitim hükümetin eline geçtiği zaman hakikaten bazı ilerlemeler meydana gelmiştir. Fakat buna rağmen çocuklar okulu erken yaşta terk etmektedir. Erken yaşta okulu terk eden öğrenciler hiç olmazsa gece derslerini takip etmekle yükümlü kılınabilir. Hatta bu öğrenciler fen ve teknik derslerini alarak gelecekte mesleklerini uygulama aşamasında yetkin bir konuma gelebilirler.

3.1.7. İspanya'da Eğitim

İspanya'da öğretmenler, toplumun en itibarsız sınıfıdır. Öğretmenler, öğretmen okullarında yetişir. Dokuz yıl öncesine kadar öğretmenler aylıklarını belediyelerden alırlardı. Bu gün ise maaşları hükümet tarafından ödenmektedir. Aldıkları maaşın miktarı ayda bin franktır (375 kuruş). Bununla birlikte aldıkları maaş dört bin franka kadar da çıkmaz. Öğretmenlere konut ücreti ve günlük ihtiyaç maddeleri ücretsiz verilmesine rağmen hayat pahalılığı sebebi ile öğretmenlerin durumu pek de iç açıcı değildir. İspanya'da kamuoyu eğitim meselelerine önem vermemektedir. Öğretmenler, maaşlarının ve emekli aylıklarının artırılmasının yanı sıra bakımsız ve sağlıksız okul binalarının tamirini veyahut yeniden inşasını istemektedirler. Eğitim yedi yaşında başlayıp on iki yaşına kadar zorunlu olmasına rağmen okula devam düzenli değildir. Yasal uygulamalar tatbik edilmez. Ahlak ve din dersleri arasında bir ayırım yoktur. Dinî kitaplar piskoposlar tarafından belirlenir. Diğer derslerin kitapları ise eğitim komisyonu (bakanlığı) tarafından hazırlanan kitap listesinden öğretmenlerce seçilir. Öğretmenler, aralık ayından mart ayına kadar alafanga saate göre saat altıdan sekize kadar çıraklık dersleri verirler. Ancak elde edilen neticeler memnuniyet veren bir düzeyde değildir. Ailelerin kayıtsız tavırları sebebi ile öğrencilerin okula devamsızlıkları daha çok tehlikeli bir durum arz etmektedir. Herkese açık umumi okullar çok azdır. Olanlar da genellikle fiziki bakımdan düzensiz ve eğitim için gerekli araç-gereçlerden yoksundurlar.

3.1.8. İsviçre'de Eğitim

İsviçre'de öğretmenler büyük bir saygı görmektedir. Öğretmenler ve aileler karşılıklı olarak birbirlerini ziyaret ederler. Öğrencilere her hafta sonu verilen ödevler bu ilişkiyi daha da ziyadeleştirir. Okullarla ilgili görevli memurlar, zorunlu eğitime tabi öğrencilerin okula devamlarını, sınıfların düzen ve temizliğini sağlamakla ve bu konulardaki emirleri yerine getirmekle yükümlüdürler. Bu memurlar okulda bulunmazlar fakat her zaman okulu ziyaret edebilirler. Ancak öğretmenlere eğitimleri hakkında hatırlatma ve yönerge vermekten sakınırlar.

İsviçre'de dinî eğitim artık zorunlu değildir. Ancak rahipler veya din adamları okul komisyon üyeliğinde görev alabilirler. Okul komisyonlarında görev alan dinî liderlerin eğitime ilişkin etkileri kanunla sınırlandırılmıştır. Öğretmenler son derece özgürdürler ve eğitim bakanlığından başka kimseye veya kuruma tabi değildirler. Hele bazı yerlerde öğretmenlerin maaşları tamamen hükümet tarafından verilmeye başlandığı gün öğretmenler, daha da özgür olacaklar ve çeşitli vesayetlerden kurtulacaklardır. İsviçre'de öğretmenler maaşlarına zam verilmesini, emekli maaşlarının artırılmasını ve öğrencilere ders aralarında verilen teneffüs zaman diliminin artırılmasını talep etmektedirler.

3.1.9. İtalya'da Eğitim

İtalya'da öğretmenler; topluluklarda, ticaret ve sanayi âleminde, hatta zeki işçi sınıfında fazlasıyla takdir edilir, saygı görürler. Bu gruplar içinde öğretmenlerin şerefli bir yeri vardır. Öğretmenlerin de onlara karşı iyileştirme ve işlerini daha iyi yoluna koyma çabaları vardır. Öğretmenlerin ailelerle olan ilişkileri de mükemmeldir. Öğretmenler yalnızca eğitim bakanlığı memurlarına tabiidirler. Okullarda pek kalabalık olan kadın personel öğretmenlerle maaş ve özlük hakları hususunda eşitlik isterler. Okullarda

öğretmenler dâhil tüm personel maaşların yetersizliğinden şikâyet ederler. Erkek öğretmen okulları da daha iyi bir eğitim görmeyi talep ederler. Eğitim, nüfusu dört binden fazla kasaba ve şehirlerde altı yaşından on iki yaşına kadar; küçük yerlerde ise on yaşına kadar mecburidir. Okul komisyonlarının ve kanunların uygulamaları sonucu okula devam şimdiye kadar düzenliydi. Küçük yerleşim yerleri, yeni okullar açarak görevlerini zorlaştırmak istemiyorlardı. Bugün hükümet eğitim bakanlığı masraflarını üzerine aldığı için mevcut durumun daha da iyiye gideceği ümit edilmektedir.

Dinî eğitimden ayrı olan medeniyet ve ahlak derslerini öğretmenlerin vermeleri sağlanmıştır. Dinî eğitim ise ne öğretmene ne de öğrenciye zorunludur. Öğretmenler tarafından bireysel veya topluca belirlenen tüm ders kitapları, önce il okul komisyonunun sonra da merkez eğitim komisyonunun olurlarına arz edilir. Komisyonlarca uygun görülen tüm ders kitaplarının temini öğrenciler için zorunludur. Eğitim programının gerekliliklerinden olan okul gezileri haricinde öğretmenler okul işleri ile meşgul olmamaktadırlar.

İtalya'da ilköğretim pek parlak değildir. Çok az sayıda öğrenci eğitimini tamamlar. Birçok okulda ve özellikle de köylerde bir öğretmen eğitim verir ve genellikle üç sınıftan oluşan yetmiş-seksen azami yüz öğrencisi olur. Bu nedenle pek çok çocuk gideceği başka bir okul veya gece dersleri olmadığı için üç yıl eğitimin ardından yine daha önceki cehaletlerine düşmektedir. Eğitimin hayata hazırlık fonksiyonu çeşitli nedenlerden dolayı genellikle ihmal edilmektedir. Ne var ki çıkarılacak yeni bir kanunun tüm bu olumsuzlukları gidereceği ümit edilmektedir. Çıkarılacak yeni kanunla zorunlu eğitimin altı yıla çıkarılması ve gece derslerinin uygulamaya konulması ile çıraklık okullarının kurulması en gerekli çareler olarak görülmektedir.

4. Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu araştırma, 1911-1913 yılları arasında yayınlanan *Yeni Mektep* dergisinde yayınlanan makaleler ışığında o dönemde Avrupa ülkelerinin eğitim alanında ortaya koydukları çalışmaları, yaklaşımları ve eğitim faaliyetlerini incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırma, nitel araştırma ile betimsel yaklaşım çerçevesinde doküman incelemesi yapılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın çalışma evrenini 1911-1913 yılları arasında yayınlanan *Yeni Mektep* dergisi oluşturmaktadır. Derginin tamamı 14 sayıdan oluşmaktadır. 1911-1913 yıllarında Avrupa ülkelerinin eğitim durumlarını belirlemek amacı ile *Yeni Mektep* dergisinin tüm sayıları incelenmiş ve konu ile ilgili makalenin derginin 5. sayısında olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen verilerin çözümlenmesinde içerik analizi tekniği kullanılmıştır.

Öğretmenler, bir medeniyetin yükselmesinde büyük görevler üstlenirler. Ancak bu durum toplumun ve devletin öğretmenlere verdiği değerle doğru orantılıdır. Toplumda öğretmenlere verilen değer arttıkça o milletin medeniyet seviyesinde önemli yükselişler görülür. Araştırma bulgularına bakıldığında zaman 1911-1913 yıllarında Avrupa ülkelerinin genel olarak öğretmenlere saygı gösterdiği anlaşılmaktadır. Araştırmada yer alan ülkeler içinde sadece İspanya'da öğretmenler toplumun en itibarsız sınıfıdır. Bu ülke haricinde diğer ülkelerde öğretmenler toplumun en itibarlı, saygın kesimidir. Hatta birçok ülkede ve özellikle Danimarka'da bütün tören ve kutlamalarda öğretmenler temsil edilir. Buna

ilaveten Danimarka Millet Meclisinde öğretmen temsilciler bulunmaktadır.

Ülkemizde öğretmenliğin özellikle son yıllarda ciddi statü kaybına uğradığını görmekteyiz (Baskan, 2001; Demir ve Arı, 2013). Medyada çıkan haberler aracılığı ile öğretmenlere uygulanan rencide edici hareketleri ve saldırıları görmekteyiz. Ayrıca eğitim ve öğretmen politikalarında yapılan yanlış uygulamalar da ülkemizde bu mesleğin saygınlığına ciddi zararlar vermiştir. 1911-1913 yıllarında Danimarka parlamentosunda öğretmen temsilciler bulunurken ülkemizde, o yıllardan bugüne kadar göreve gelen eğitimci bakan sayısı birkaç kişiden ibarettir (Wikipedia, 2015). Bakanlık bürokrasisinde öğretmen olan veya öğretmenlikten gelen personel sayısı oldukça sınırlıdır. Eğitim sistemimizin dünyanın sayılı sistemleri arasında yer almasını sağlamak için öğretmenlerin toplumsal itibarını ve saygınlığını yükseltecek çalışmalar yapılmalıdır. Öğretmenler tüm platformlarda temsil edilmeli, hatta parlamentoda da kendilerine danışılacak öğretmen temsilciler bulunmalıdır.

Araştırmada elde edilen bulgular incelendiğinde 1911-1913 yıllarında Avrupa ülkelerinde öğretmen-aile ilişkilerinin çok iyi olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin çalışmaları ailelerce takdir edilmekte ve öğretmenler de velilere ziyaretler gerçekleştirmektedirler. Ülkemizde şu anda öğretmen veli ilişkilerinin iyi olduğu söylenemez. Sabancı ve Yücel (2013) yaptıkları bir araştırmada öğretmen veli iletişiminde sıkıntılar olduğu, karşılıklı olarak öğretmen ve velilerin birbirlerine yıldırma ve psikolojik baskı uyguladıkları sonucuna ulaşmışlardır. Öğretmen-öğrenci ve veli eğitimin sacayağını oluşturan temel unsurlardır. Bu üçlü arasında etkileşimin ve iletişimin güçlü olması gerekir. Bu üç unsurdan birinin devre dışı kalması eğitimde nitelik ve kalitenin düşüşüne neden olacaktır. Medyaya yansıyan haberlere bakıldığı zaman velilerin öğretmenlere yaptıkları çirkin muameleler, öğretmenlerin öğrencilere uyguladıkları baskı ve şiddet hemen hemen her gün karşımıza çıkmaktadır. Ülkemizin eğitim durumunun uluslararası arenada hiç de iyi olmadığı söylenebilir. Nitekim uluslararası sınavlar olan PISA ve TIMSS'te ülkemizin iyi bir konumda olmadığı gözler önündedir. Bu sınav sonuçlarına göre ülkemizin Avrupa ülkelerinden geride olduğu ve alt sıralarda yer aldığı görülmektedir (MEB, 2013; Oral & McGivney, 2013; MEB, 2014, Şirin & Vatanartıran, 2014). Bu durumumuz göz önünde bulundurulduğunda eğitim sistemimizde ciddi sıkıntıların olduğu söylenebilir. Avrupa ülkelerinin bu başarısının temelleri, bu makalede elde edilen bulguların da ortaya koyduğu gibi bir asır öncesinden atılmış olduğu görülmektedir. Ülkemizde de acil tedbirler alınarak yeni ve çağdaş eğitim politikaları geliştirilmeli, öğretmen-öğrenci ve veli ilişkilerinin güçlendirilmesi sağlanmalıdır. Tüm bunların yanında öncelikle toplumda öğretmenlerin saygınlığını artırıcı çalışmalar önem arz etmektedir.

Yeni Mektep dergisinde yer alan makaleler doğrultusunda 1911-1913 yıllarında Belçika haricindeki Avrupa ülkelerinin hepsinde eğitimin zorunlu olduğu görülmektedir. Zorunlu eğitime başlama ve tamamlama yaşı ise ülkelere göre farklılık göstermektedir. Bu durum Tablo 1'de özetle gösterilmiştir.

Tablo 1: Ülkelere Göre Zorunlu Eğitim Süreleri

Ülke Adı	Eğitime Başlama	Eğitimi Tamamlama	Süre
Bulgaristan	7 yaş	14 yaş	7 yıl
Almanya	6 yaş	14 yaş	8 yıl
Avusturya ve Macaristan	6 yaş	14 yaş	7 yıl
Danimarka	7 yaş	14 yaş	7 yıl
İngiltere	5 yaş	14 yaş	9 yıl
İspanya	7 yaş	12 yaş	5 yıl
İtalya	6 yaş	12 yaş* 10 yaş**	6-4 yıl
Belçika***	-	-	-

* Şehirlerdeki okullarda

** Köylerdeki okullarda

*** Eğitim zorunlu değil

Tablo 1'de de görüldüğü üzere Avrupa ülkeleri bir asır önce zorunlu eğitim uygulaması sürdürmekte ve eğitim süresi 6 ila 9 yıl arasında değişmektedir. Ülkemizde ise zorunlu eğitime geçiş tarihi çok eski değildir. Bu durum da Avrupa ülkelerinin uluslararası sınavlarda başarılarının tesadüfi olmadığını ve temellerinin yüzyıl öncesinden atıldığını bize göstermektedir. Geç kalınmış da olsa ülkemizde de zorunlu eğitim Avrupa ülkelerinde yüz yıl sonra 2012 yılında 12 yıla çıkarılmıştır. Bu da ülkemiz adına olumlu bir gelişmedir.

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre 1911-1913 yıllarında Avrupa ülkelerinin genelinde ders kitaplarını öğretmenler veya öğretmenlerden oluşan komisyonlar belirlemektedir. Ancak ülkemizde daha önceki yıllarda ders kitaplarını öğretmenler seçerken şu anda ders kitaplarının seçimi Millî Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığınca yürütülmektedir. Ders kitaplarının belirlenmesinde taşrada çalışan öğretmenlerin görüşleri dikkate alınmamaktadır (Yapıcı, 2004). Hâlbuki ders kitaplarını işleyecek olan öğretmenlerin de kitap belirlemede görüşlerinin alınması gerekmektedir. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre adı geçen Avrupa ülkelerinin genelinde ders kitapları fakir öğrencilere ücretsiz olarak temin edilmektedir. Ülkemizde de son yıllarda ders kitaplarının tüm öğrencilere ücretsiz dağıtılması (Resmi Gazete, 2003) olumlu bir gelişmedir. Bayrakçı (2005), yaptığı çalışmada, ders kitaplarının ücretsiz dağıtımına ilişkin gelişmeyi değerlendirerek ders kitaplarının ücretsiz dağıtımına ilişkin projenin; eğitimin genel amaçları ve sosyal devlet anlayışı, Avrupa Birliğine uyum çalışmaları, hedef kitlede (öğrenci-öğretmen) meydana gelebilecek etki, toplumsal sonuçlar ve ülke ekonomisine yansımaları bakımından yararlarına değinmiştir.

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre din ve ahlak dersleri bazı Avrupa ülkelerinde zorunlu iken bazı ülkelerde ise zorunlu değildir. İsviçre ve İtalya'da dinî eğitim zorunlu değilken diğer ülkelerde zorunludur. İspanya'da ise din ve ahlak derslerinin ders kitapları din adamları tarafından belirlenmektedir. Günümüzde din ve ahlak dersi, Türkiye'de ilk ve ortaöğretim okullarında zorunlu bir ders olarak okutulmaktadır (Yıldız, 2009; Kap, 2014). Bu uygulama 1911-1913 Avrupa ülkelerinin eğitim uygulamaları ile benzerlik göstermektedir.

Yeni Mektep dergisinde yer alan makale doğrultusunda, 1911-1913 yıllarında Avrupa ülkelerinde okulların geleceğine

ilişkin yapılan değerlendirmelere bakıldığı zaman İspanya'da karşımıza olumsuz bir tablo çıkmaktadır. Bu ülkede öğrenci devamsızlıklarının tehlikeli boyutlara ulaştığı, ailelerin kayıtsız tutumlarının eğitim faaliyetlerini engellediği, okulların fiziki bakımdan düzensiz ve eğitim araç-gereçlerinden yoksun olduğu görülmektedir. Araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda İspanya haricindeki ülkelerde okulların geleceğine ilişkin olumsuz değerlendirmelere rastlanmamıştır.

İncelenen makale ışığında Avrupa ülkelerindeki eğitim camiasının bazı talepleri de göze çarpmaktadır. Bu talepler; eğitim personelinin maaşlarının iyileştirilmesi, emekli maaşlarının artırılması, kalabalık sınıfların bölünmesi, teneffüs zaman diliminin artırılması, çıraklık ve gece okullarının yaygınlaştırılması, okulların tarafsız olması şeklinde sıralanabilir.

Sonuç olarak bu araştırmada yer alan Avrupa ülkelerinin 1911-1913 yıllarında eğitim alanındaki durumu göz önüne alındığında, bu ülkelerin bugün elde ettikleri başarıların tarihî temelleri ortaya çıkmaktadır. Bu tarihi temeller çerçevesinde Avrupa ülkelerinin geçmişten günümüze uyguladıkları eğitim politikaları ve sistemleri gözden geçirilerek eğitim sistemimizde mevcut sorunlara çözüm önerileri getirilebilir.

Kaynaklar

Aktaş, M. C. (2014). Nitel Veri Toplama Araçları. Mustafa Metin (Ed.), Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Ankara: PegemA Yayıncılık.

Balcı, A. (2007). Sosyal Bilimlerde Araştırma. Ankara: PegemA Yayıncılık.

Baskan, G. A. (2001). Öğretmenlik Mesleği Ve Öğretmen Yetiştirmede Yeniden Yapılanma. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 20, 16-25.

Bayındır, C. (2014). Yeni Mektep Dergisinin Transkripti ve Değerlendirilmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Niğde.

Bayrakçı, M. (2005). Ders Kitapları Konusu Ve İlköğretimde Ücretsiz Ders Kitabı Dağıtım Projesi. Milli Eğitim Dergisi 165.

Cemil, S. (1911). Türkiye Haricinde Mektepler. Yeni Mektep Dergisi 5, 140-144.

Demir, M. K. Ve Arı, E. (2013). Öğretmen Sorunları-Çanakkale İli Örneği. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 32 (1), 107-126.

Gürses, E. A. (2005). Sosyal Bilimler Alanındaki Bilimsel Süreli Yayınlar ve ULAKBİM Sosyal Bilimler Veri Tabanı. Sosyal Bilimlerde Süreli Yayınlar ve Bilgi Teknolojileri Sempozyumu, 2 Nisan 2005, Ankara.

Kap, D. (2014). Türkiye'de Zorunlu Din Dersi Uygulanması. Akademik Perspektif Dergisi 1 (1), 58-61.

Karasar, N. (2006). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Küçük, M. E. (2005). Bilimsel İletişimde Yeni Eğilimler. Sosyal Bilimlerde Süreli Yayınlar ve Bilgi Teknolojileri Sempozyumu, 2 Nisan 2005, Ankara.

MEB. (2013). Pisa 2012 Ulusal Ön Raporu. <http://pisa.meb.gov.tr/wp-content/uploads/2013/12/pisa2012-ulusal-on-raporu.pdf>. (Son Erişim Tarihi: 13.09.2015).

MEB. (2014). Timss 2011 Ulusal Matematik ve Fen Raporu (8. Sınıflar). Ankara: MEB Yayınları.

Melani, G. (2014). Makedonyalı Sabri Cemil'in Yeni Mektep Dergisi'ndeki Yazılarının İncelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.

Oral, I. & McGivney, E. (2013). Türkiye'de Matematik ve Fen Bilimleri Alanlarında Öğrenci Performansı ve Başarının Belirleyicileri TIMSS 2011 Analizi. Eğitim Reformu Girişimi Analiz Raporu. http://erg.sabanciuniv.edu/sites/erg.sabanciuniv.edu/files/ER_G%20TIMSS%202011%20Analiz%20Raporu-03.09.2013.pdf. (Son Erişim Tarihi: 13.09.2015).

Resmi Gazete. (2003). Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları

Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik. Tarih: 11.06.2003, Sayı: 25135.

Sabancı, A. & Yücel, E. (2013). İlköğretim Okullarında Öğretmen Veli İlişkilerinde Veliye Yönelik Psikolojik Yıldırma Davranışları. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 28 (2), 348-363.

Şirin, S. R. & Vatanartıran, S. (2014). Pisa 2012 Değerlendirmesi: Türkiye İçin Veriye Dayalı Eğitim Reformu Önerileri. İstanbul: Tüsiad Yayınları.

Wikipedia. (2015). https://tr.wikipedia.org/wiki/Türkiye_millî_eğitim_bakanları_listesi (Son Erişim Tarihi: 08.12.2015).

Yapıcı, M. (2004). İlköğretim 1. Kademe Ders Kitaplarının Öğrenci Düzeyine Uygunluğu. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 6 (1), 121-130.

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri (9. baskı). Ankara: Seçkin Yayınevi.

Yıldız, İ. (2009). Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi: Zorunlu Mu Kalmalı, Yoksa Seçmeli Mi Olmalı? Tünav Bilim Dergisi 2 (2), 243-256.